

Pala Stefana Celestija u Vrboskoj

1 STEFANO CELESTI, Gospa od Karmena
— Vrboska, župna crkva

Slikar Stefano Celesti gotovo je nepoznat u mletačkoj umjetničkoj historiografiji, za razliku od svoga mnogo poznatijeg i kvalitetnijeg prezimenjaka Andree (1637—1712), učenika Mateja Ponzonija i zanimljivog predstavnika mletačkog slikarstva kasnog seičenta. U monografiji A. M. Mucchi-C. Della Croce o Andrei Celestiju spominje se da nije poznato da li su ta dvojica slikara bila u nekoj rodbinskoj vezi, te se od Stefana navodi jedino pala »Gospa od ružarija sa svecima« u crkvi sv. Roka u Lianu kod Gargnana, signirana i datirana 1658.¹ O Stefanu Celestiju nema spomena niti u Thieme-Beckerovu Leksikonu niti u popisima slikara venecijanske »Fraglia pittorica«. Kako se neki radovi

ovog umjetnika nalaze (ili su se nalazili) u gradovima naše obale, želim ovdje objelodaniti njegovu palu u Vrboskoj, koja je jedino spominjana u lokalnoj literaturi, a nikad nije bila reproducirana, te se osvrnuti s nekoliko riječi na njegova djela u istarskim gradovima.²

Celestijeva pala u Vrboskoj nalazila se u crkvi tvrđavi toga slikovitog hvarskog mjesta, a sada, restaurirana pred koju godinu od I. Lončarića, čuva se u župnoj crkvi. Platno je bilo u tako slabom stanju da je bilo uklonjeno s oltara, za koji je dubrovački slikar Marko Rašica bio izradio novu sliku iste teme. Pala ima signaturu: 1659 STEFANO CELESTI P.

2 STEFANO CELESTI, Gospa od Karmena (detalj) — Vrboska, župna crkva

Pala prikazuje, po P. Kuničiću, Gospu od Karmena koja sjedi na oblacima krunjena od anđela, a pred kojom kleče sv. Simun-Stock, čelav i sijede brade, prekrit bogato nabranim plaštem oker boje, te papa Honorije III u bijelom pluvijalu sa zlatnim ornamentima. Na donjem su dijelu slike duše od čistilišta prikazane kao poprsja i glave ljudi različite dobi koja vire iz plamena, a od kojih jedan ima skapular oko vrata. Kako sama Bogorodica ne drži skapular, već komad tkanine u ruci, može se postaviti pitanje nije li prikazana tu »Gospa od pojasa«, za koju je poznat kult na otoku Hvaru ili sinteza tih dvaju načina prikaza Marijina lika.

Najljepši je detalj slike krajolik između dva poklekla staračka lika sa zelenim i plavim gorama u pozadini, s gradićem u daljini u kome se nazrijevaju starinska kula i visoki zvonik, sa zaljevom bistre, plave površine vode, te sa zelenim grmovima u prvom planu.

Dok su svetačke figure, a osobito Bogorodica, naslikane prilično tvrdo i nespretno, likovi u čistilištu su sasvim nerazmjerni, a nešto veću kvalitetu imaju dvije

realističke glave svetaca. Pejzaž je naslikan mnogo slobodnije, gotovo skicizno, s neospornim slikarskim instinktom, a prožet je nekom notom lirizma i melanholije.

Santangelov inventar umjetničkih predmeta provincije Pula iz 1935. spominje na teritoriju Istre tri signirane slike Stefana Celestija, a jednu mu pripisuje na osnovi stilskih karakteristika. To su veliko platno »Bogorodica i sveci« u općinskoj zgradi u Motovunu (signirano i datirano 1639), oltarska pala s likom sv. Marka evanđeliste u katedrali u Kopru (signirana i po dokumentima datirana 1638), portret o. Paskvala iz Rovinja u franjevačkom samostanu sv. Ane u Kopru (signiran i datiran 1640), te portret o. Marka de Bellis u kapucinskom samostanu sv. Marte u Kopru (datiran 1630, a atribuiran na temelju sličnosti s prethodnim portretom). Spomenuti inventar detaljno opisuje sve četiri slike, a reproducira palu sv. Marka i portret o. Paskvala iz Rovinja.³

Od tih četiriju slika danas se na samome mjestu nalazi samo pala Sv. Marka. Motovunska slika nije — prema saopćenju dr Ivane Perčić Calogović — naštena nakon rata, te se pretpostavlja da je stradala, a ni oba portreta se — prema saopćenju Pokrajinskog muzeja u Kopru — više ne nalaze na tome mjestu. Donosimo ovdje reprodukciju pale sv. Marka, kojom dominira

¹ A. M. Mucchi — C. Della Croce, *Il pittore Andrea Celesti*, Milano 1954, str. 24.

² P. Kuničić, *Vrboska i njezine rijetkosti*, Sarajevo 1902, str. 51 (gdje se navodi i izvještaj bečkog restauratora E. Gerischa koji spominje sliku kao »ukusno djelo«). Sliku je i ranije spominjao W. A. Neumann, *Aus einem Berichte ddo 7 October 1897 an die K. K. Central-Commission, Mittheilungen der P. K. K. Central-Commission für Erforschung und Erhaltung der kunst- und historische Denkmale XXV, N. F., Beč 1899, str. 174.*

³ A. Santangelo, *Inventario degli oggetti d'arte d'Italia V, Provincia di Pola*, Rim 1935, str. 32, 42, 41, 117—118.

3 STEFANO CELESTI, Sv. Marko — Kopar, katedrala

nesrazmjerno veliki lik evanđelista s perom u desnoj ruci, te s lijevom položenom nad otvorenom knjigom koja je naslonjena na balustradu pred kojom leži veliki lav. Najzanimljiviji detalj slike je i ovdje pozadinski pejzaž koji prikazuje vedutu Venecije s duždevom palačom, pročeljem i zvonikom Sv. Marka, te dvama stupovima Piazzette u prvom planu. Kroz stupice balustrade naziru se kuće na Riva degli Schiavoni. Datum 1749. na donjem dijelu slike odnosi se, prema Sant'angelu, na naknadno restauriranje platna.

Sudeći po oltarskim palama u Vrboskoj i Koprnu Stefano Celesti je osrednji predstavnik mletačkog sli-

karstva druge četvrtine seicenta, u čijem se stilu spajaju, s jedne strane, retardirani odjeci mletačkog kasnog manirizma, a, s druge strane, refleksi nekih kasnijih strujanja venecijanskog slikarstva karakteristični za sredinu 17. stoljeća. Iako je teško po dvjema slikama definirati umjetnika, možemo zaključiti da je Stefano Celesti slikar osrednjih mogućnosti, koji je naročito zanimljiv po svojim pozadinskim krajolicima, od kojih pejzaž Venecije na pozadini pale sv. Marka kao da diskretno prethodi nekim motivima i rješenjima potonjih mletačkih vedutista.

Riassunto

LA PALA DI STEFANO CELESTI A VERBOSKA

Il pittore Stefano Celesti è una personalità quasi sconosciuta della pittura veneta della metà del Seicento. Di questo pittore di secondo ordine, che unisce nel suo stile elementi ritardatari di impronta tardomanierista e caratteristiche già pienamente seicentesche, l'autore pubblica la pala rappresentante la Madonna del Carmine, firmata e datata nel 1659, che si trova nella chiesa di Vrboska sull'isola di Hvar (Lesina). Di questo stesso artista alcuni dipinti si trovavano in Istria. Di questi è »in situ«

la pala con S. Marco evangelista nel Duomo di Kopar (Capodistria). In tutte e due le pale qui riprodotte il più bel particolare è il paesaggio di fondo. Mentre sulla prima il paesaggio rappresenta verdeggianti colline con un antico castello e un golfo nel primo piano, sulla seconda scorgiamo una veduta di Venezia colla Piazzetta di S. Marco e la Riva degli Schiavoni che discretamente precede certi motivi e soluzioni del più tardo vedutismo veneziano.

Kruno Prijatelj